

Kauguru bibliotēkas biedrība

1896. gada 3. oktobrī pagasta valde rīko pagasta nama zālē viesīgu vakaru ar dancošanu. Nekas vairāk par šo ierīkojumu nav zināms. Liek domāt, ka minētais izrīkojums sarīkots līdzekļu vākšanai jaundibināmās biedrības izdevumu vajadzībām. Kā iniciators biedrības dibināšanai laikam ir Hermanis Endzeliņš.

29. janvārī 1897. gadā tiek sasaukta I „gadskārtējā, vispārīgā” Bezmaksas bibliotēkas biedru sapulce, kura uzskatāma arī kā dibinātāju sapulce. Dienas kārtība: statūtu nolasīšana, biedru saraksta nolasīšana, ieņēmumu – izdevumu caurskatīšana, padomes locekļu, bibliotekāra, revidenta vēlēšanas. Biedru dibinātāju pavisam 49, pa lielākai daļai visi Kauguru saimnieki. Padomes locekļiem uzdod iegādāt grāmatas.

Tad pat lemj sarīkot 1897. gada 23. februārī biedrības atklāšanas svētkus, uz ko no apriņķa priekšnieka Ignatjeva arī dabūn atļauju. Atklāšanas svētku programmā svētku akts un viesīgs vakars ar deju. Svētkos piedalās ar dziesmām Valmieras biedrības dziedātāju koris.

1897. gada 20. martā izmaksā galdniekam Bergmanim M. par grāmatu skapja gatavošanu 19 rbļ. Skapja gatavošanai ziedo 64 rbļ. naudas un 16 dēļus. Iepērk grāmatas.

1897. gada 8. jūnijā sarīko Zaļumu svētkus (vērī Sapas dzirnavu tuvumā) Ķīša vērī, spēlē Roedera kapella.

1897. gada 7. septembrī jautājumu izskaidrošanas vakars, kurā piedalās cand.phil. J. Endzeliņš, ķīm. stud. Priedītis. Ar priekšlasījumu J. Asars par zinātni sakarā ar sadzīvi. Ieejas maksa 7 kap. no personas. Jautājumu vakaram iesniegti arī rakstiski jautājumi, starp citu jautāts, vai nebūtu prātīgi pagastā iekārtot dziedāšanas kori.

1897. gada 14. decembrī jautājumu izskaidrošanas vakars ar saviesīgu vakaru pēc tam pie pilnas bufetes un ragu mūzikas (Grīviņa kapella). Apmeklētāju skaits prāvs. Kā redzams, kaugurieši dejas un pilnu bufeti cienījuši jau labi sen. Vispār tagadējie kaugurieši uzglabājuši visas senās īpatnības.

Pēdējoreizi rediģēts 2011.gadā.

Bibliotēkas biedrības darbības gada pārskatā teikts, ka grāmatu skaits uz 31. decembri ir 528 grāmatas 276 sējumos, kuru kataloga vērtība 253 rbļ. 13 kap. No minētām grāmatām dāvinātas par 33 rbļ. 20 kap. Dīvaini, ka grāmatas visā gadā nav lasījis neviens cilvēks: sevišķu apstākļu dēļ grāmatu lasīšanas izdošana nav nokārtota. Kā redzams, lielus sarežģījumus rada cenzūra pie lasīšanai „derīgu un nederīgu” grāmatu kontroles. Iegādātās grāmatas kontrolē no Rīgas mācītāja apgabala kuratora iecelta komisija, kura Kauguru bibliotēkas grāmatas vēl nav caurskatījusi, un bez šādas atzīmes grāmatas nedrīkst lasīšanai izdot.

Biedrības biedri 58 vīrieši un 1 sieviete.

1898. gada 26. februārī bibliotēkas pārzinis H. Endzeliņš sasauca pilnu biedru sapulci apspriest par bibliotēkas biedrības tālāku darbību. Protokolēts sekojoši: H. Endzeliņš lika sapulcējušajiem biedriem priekšā, vai viņi neatrastu par vajadzību ierīkot Kauguru pagastā zemkopības biedrību, un šo biedrību savienot ar tagadējo bibliotēku. Bezmaksas bibliotēkai esot atvēlēts ļoti maz grāmatu turēt, lasītāji par brīvu grāmatas priekš lasīšanas dabūdami, sabojājot grāmatas un tādā vīzē bezmaksas bibliotēkai esot grūti pastāvēt. Sapulce nolēma uzdot bibliotēkas padomei gādāt par Zemkopības biedrības statūtu apstiprināšanu un noteikumu par bezmaksas bibliotēkas slēgšanu.

Ar to pašu tiek likts pamats Kauguru (Baltijas) lauksaimnieku biedrībai, bet 19. novembrī 1898. gadā bezmaksas bibliotēkas biedrības pilnsapulce iznes šādu lēmumu: „Slēgt Kauguru pagasta bezmaksas bibliotēku, par ko paziņot Viņa Ekselencei Vidzemes gubernatora kungam. Visu Kauguru pagasta bezmaksas bibliotēkas biedrības mantību bez kāda izņēmuma atdāvināt apstiprinātai Kauguru pagasta Zemkopības biedrībai”.

Zemkopības biedrībai pārejot uz Valmieru, pagasts paliek bez kādas organizācijas, kamēr dibinājās izglītības biedrība „Darbs”, bet arī tā aiziet uz pilsētu. (!!! – Rainis!!!)

1913. gadā rodas doma dibināt Kauguru – Mūrmuižas bibliotēkas biedrību, un 30. martā redakcijas komisija ar A. Markovu priekšgalā nosūta statūtus gubernatoram apstiprināšanai, taču vēl 1914. gada vasarā statūti nav reģistrēti to vairākkārtējās

Pēdējoreizi rediģēts 2011.gadā.

pārrakstīšanas vajadzības dēļ. Izceļas pasaules karš. Koris darbojas. 1914. gada 15. decembrī beidzot statūti tiek reģistrēti un biedrība ar to nodibināta, tikai kara dēļ darbības nekādas neuzrāda. Kulturālā dzīve atjaunojas pēc kara 1918. gadā, kad 21. jūlijā sanākušie 35 biedri ievēl valdi – A. Markovu, E. Damrozi, K. Jēkabsonu - , padomi, revīzijas komisiju un izrīkojumu komiteju. 1918. gada 3. novembrī noris atklāšanas svētki, un biedrības turpmākās darbības pārskats liecina par ļoti rosīgu tās darbošanos.

(Pēc apraksta „Sabiedriski – kulturālā dzīve Kauguru pagastā”, kas tapis 30.-40. gados)

1921. gadā no biedrības izstājas Mūrmuižas pagasta darbinieki un dibina Latvijas Nacionālās Jaunatnes savienības Mūrmuižas nodaļu. No biedrības nosaukuma tiek svītrots Mūrmuižas vārds.

1930. gadā tiek slēgts līgums ar Kauguru pagasta valdi par magazīnas ēkas nodošanu biedrības rīcībā ar izbūves tiesībām uz 25 gadiem.

Biedrības nama pārbūve

1930. gads

30. marts. Biedrības nama pārbūves lieta galīgi nolemta. Pārbūves plānu gatavo būvtehniķis Lenans. Biedrības kapitāli uz 1. IV ir Ls 7727.57. Pieprasīts tiek no Kultūras

Fonda pabalsts pārbūvē. Reizē ar lūgumu Kult. F. tiek iesūtīts biedrības darbības pārskats no 1918. g. līdz 30. gadam sekošs:

Minētā laikā biedrība sarīkojusi: 38 teātra izrādes, 38 koncertus, 15 priekšlasījumus, 2 bazārus. Bez tam biedrība sarīkojusi kursus mājturībā un augļu pārstrādāšanā, kā arī ņēmusi dalību: Jaunatnes un VI visp. dziesmu svētkos Rīgā un 5 provinces dziesmu dienās.

Visā savā darbības laikā biedrība ir iegādājusies pāri par 1600 sēj. grāmatu (ieskaitot Kult. Fonda bibl.). Minētās vērtības uzkrātas biedrības pastāvēšanas laikā no 1918. g. – 1930. g. 1. aprīlim.

1931. gads

29. marts. Biedrības galvenā darbība šī gada ziemas daļā – biedrības nama pārbūves lieta. Pārbūves projektu izstrādāja būvtehniķis Lenans. Pārbūvē paredzams izbūvēt magaziņas augštelpas un piebūvēt priekštelpas. Plāns ir jau apstiprināts. Pārbūves plānā pielaista kļūda, ko jau pašos sākumos aizrādīju, kļūst arvien redzamāka: Pārbūvējot magaziņu pēc esošā plāna, griesti top zemi, augšas telpas traucē izrādes, skatuve zema, kādreizēja vēl paplašināšana izslēgta, piebūve pieiet pie paša ceļa, pie kam piebūves telpas mazas. Šī kļūda palika neievērota un aizmirsta. Kļūdu no jauna aizkustināja Missas mājas īpašnieks E. Kirsteins, aizrādīdams uz plāna lielām neērtībām. Sakarā ar Kirsteina aizrādījumu šodien tika sasaukta valdes sēde – revidēt līdzšinējo plānu. Ar mazām debatēm Kirsteina aizrādījumi tiek pieņemti, un jauna plāna izgatavošana tiek nodota atkal Lenanam saziņā ar Kirsteinu.

Arī materiālu gatavošanā rosīgi tiek strādāts: Koki tika no mežniecības piešķirti Kauguru silā – pretim Cēsu šosejai. Pateicoties mežzinim Upmalim koki tika piešķirti pirmklasīgi. Koku ciršanu un atvešanu uzaicināja biedrības biedrus un citus pagasta sabiedrības locekļus izdarīt bez atlīdzības. Sabiedrība aicinājumu uzņēm pienācīgi. 18. un 19. martā koki tika cirsti un vesti uz skolas pagalmu, kur kopīgi ar skolas kokiem tiks zāģēti un apstrādāti. Baļķu ciršanā un vešanā piedalījās sekošas mājas (aicinājumi tika izsūtīti visām mājām).

Zirdzenieki: (49 māju un to ļaužu uzskaitījums)

Kājnieki: (18 mājas)

1932. gads

Pēdējoreizi rediģēts 2011.gadā.

3. aprīlī. Apvienotā valdes un būvkomisijas sēdē tika izdoti biedrības nama pārbūves darbi. Mūra darbus saņēma Alberts Trilleris un Kaņepe, koka darbus – Jānis Bergmans.

5. aprīlī. Uzsākti tiek mūra un koka darbi. Darbus vada būvtehniķis Lenans.

14. jūlijā. Pamatakmeņa likšanas svinības. Dokuments. Avīzes. Dokuments iemūrēts apakš piebūves ieejas durvīm. Svinībās piedalās apriņķa valdes priekšsēdētājs Jānis

Ringmanis un locekļi: Krogzems un P. Jerkins, inspekt. v. i. Ulmanis. Svinības, kopā ar skolas pamata akmeņa svinībām ilga otrā dienā līdz vakaram.

Sabiedrība, sevišķi jaunatne ļoti atsaucīga biedrības nama būvdarbos. Visi iespējamie darbi tiek veikti mājas kārtībā, visiem piedaloties ar saviem spēkiem.

14. augustā. Zāles atklāšana. Izbūvēta glīta, ērta zāle. Patīkami ir savās telpās. Zāles atklāšanu godinam ar koncertu.

Viesojas Rīgas Mūzikas un Dziedāšanas biedrības „Fortissimo” koris. Dziedam apvienoti un atsevišķi. Programma sagatavota ļoti labi. Tautas – pārpilnība. Zālē trūkst vietu.

Ar solo dziesmām piedalās Daila Zaķe, pie klavierēm P. Pētersons. Koncerts – ar laipniem Rīgas viesiem paliks ilgi mūsu dziedoņiem atmiņā. Jautrības pilns bija tējas galds kopējs viesiem un mūsu dziedoņiem. Plkst. 1 naktī ar orķestra skaņām pavadam viesus, kuri divos automobiļos brauc atpakaļ uz Rīgu. (Spēlē 8. Daugavpils kājnieku pulka orķestris.)

Apsveic siltos izjustos vārdos Fortissimo biedrības priekšnieks Mednis, Mūrmuižas Nac. Jaunatnes Savienības pr-nieks P. Pētersons.

Koncertu atklāj Kauguru koris ar šim gadījumam veltītu mums dziesmu „Balti ceļi, jaunas sirdis”. – kā tekstu, tā arī mūziku veltījuši Eliass un Salaks Kauguru biedrībai.

Pēdējoreizi rediģēts 2011.gadā.

Fortissimo koris apsveic ar dziesmu un pasniedz palielinātu Fortissimo kora bildi. Kauguru koris viesiem pasniedz lielu ozola vaiņagu.

25. septembrī. Pirmā teātra izrāde jaunās telpās. Izrādām Raiņa „Krauklīti”. Līdz spēlē Daila Zaķe. Apmeklēts kupli. Jaunas dekorācijas zīmēja mūsu bijušie audzēkņi, tagad Mākslas Akadēmijas audzēkņi A. Niedra un J. Kalmīte. – Vakars ar labiem panākumiem. ...

Piebūves darbi veikti jau: izbūvēta garderobe, priekštelpa, kungu un dāmu telpas. Pārējā daļā – logi, durvis.

1934. gads

1. maijā stādījām pie tautas nama liepas un akācijas. Stādus deva D. Zaķis. Stādīšanā piedalījās D. Zaķis, D. Zaķe, V. Miežis, A. Grīslis, K. Jakobsons, R. Šūpulis un P. Jerkins.

1935. gads

27. oktobrī. Jauno telpu atklāšanas svētki. Jaunās telpas sevišķi glītas: Bufetē galdiņi, krēsli, bufete. Logu aizkari – Nenogurstoši strādāja dāmas. Dz. Ermane uzdāvināja dāmu istabā spoguli.

1937. gads

3. janvārī Kauguru Bibliotēkas biedrības valdes sēdē, caurskatot biedrības nama būves izdevumus valde konstatē, ka būvē līdz 1937. gada 1. janvārim izmaksā Ls. 10303.32. Izdevumu segšanai biedrība saņēmusi no Kultūras Fonda Ls 3500.-, bet Ls 5033.65 segusi no saviem uzkrātiem līdzekļiem. Sakarā ar nama būvi biedrībai skaitās vēl nesamaksāti rēķini: kopā Ls 1769.69. Sakarā ar to valde nolemj griezties pie Latvijas Zemnieku Kredītbankas ar lūgumu – izsniegt Kauguru bibliotēkas biedrībai Ls 1769.69 ilgtermiņa aizdevumu nenomaksāto rēķinu segšanai.

Pēdējoreizi rediģēts 2011.gadā.

Apskatot jautājumu par biedrības nama būves galīgu pabeigšanu, valde atrod, ka atlikušie darbi pabeidzami 1937. gada vasarā. Atlikušie darbi: āra sienu apmešana, dzīvokļa izbūve jumta stāvā un logu – durvju krāsošana izmaksā Ls 3000.- pēc aprēķina.

Lai iegūtu būves pabeigšanai augšminētos līdzekļus, valde nolemj griezties pie Latvijas Zemnieku Kredītbankas ar lūgumu – izsniegt Kauguru Bibliotēkas biedrībai Ls 1500 ilgtermiņa aizdevumu. Tāpat griezties ar lūgumu pie Kultūras Fonda – izsniegt biedrības nama būves vajadzībām pabalstu Ls 1000.- Pārējo summu valde cer segt no saviem līdzekļiem – no izrīkojumu atlikumiem.

Aizdevumu biedrība nodrošina ar savu īpašumu.

Kultūras fondam

Kauguru Bibliotēkas biedrība savā īsā pastāvēšanas laikā, krājot latu pie lata, ir uzbūvējusi savu biedrības namu. Nams uzcelts ar biedrības līdzekļiem, pieskaitot Kultūras fonda pabalstu Ls. 2500.-. Pilnīgi izbūvēta zāle ar skatuvi, bet pārējās telpas ir ieplankotas, ielikti logi, durvis, grīdas un iemūrētas krāsnis – trūkst tikai apmetuma kā iekšas, tā āra sienām. Minēto darbu veikšanai biedrībai trūkst līdzekļu, jo ar izrīkojumu atlikumiem jāsedz neizmaksātās darba algas. Lai šie ieņēmumi neapsīktu arī ziemā, steidzami būtu jāizdara ēkas un telpu apmešana, jo iestājoties aukstam laikam, blakustelpas, izņemot zāli, nav iespējams uzturēt siltas. Tāpat ēka, stāvot ilgāku laiku bez apmetuma, var sākt trūdēt.

Pie biedrības pastāv plašs koris un teātra trupa. Koris sniedzis daudz plašu vērtīgu garīgu un laicīgu koncertu, ne tikai savās mājās, bet arī tuvākā un tālākā apkārtnē, neizslēdzot pat pilsētas, kā Valmieru un Salacgrīvu, piedalījies visos tuvākos novadu un vispārīgos dziesmu svētkos Rīgā. Biedrības teātra trupa devusi daudzas plašas izrādes, izrādot latviešu autoru oriģināldarbus. Tāpat biedrība sarīkojusi daudzus literāriska un saimnieciska rakstura priekšlasījumus.

Ar saviem koncertiem un teātra izrādēm biedrība guvusi sabiedrības nedalītu piekrišanu vietējā pagastā un tālākā apkārtnē. Tāpat bez ierunām, labprātīgi biedrība ir

Pēdējoreizi rediģēts 2011.gadā.

gājusi, ar savu kori, teātra trupu un telpām, pretīm citām pagasta kulturālām b-bām un organizācijām. Minēto apstākļu dēļ biedrība bauda sabiedrības uzticību, ko pierāda arī tas, ka visi darbi, kā materiālu savešana būvei, zemes darbi, apkārtnes izdaiļošana un pat sienu ieplankošana un grīdu ielikšana, kas neprasa kvalificētu darba spēku, ir ar biedrības biedru un visas pagasta sabiedrības labprātīgām kļaušām.

(Kauguru bibliotēkas b-bas arhīva materiāli)

Taču biedrība arī turpmāk nespēj nomaksāt visus rēķinus, un tā griežas pie pagasta valdes ar lūgumu izskatīt jautājumu par apvienošanos ar Nacionālās Jaunatnes savienību Mūrmuižā. Šī biedrība tam nepiekrīt.

Sakarā ar bibliotēkas biedrības finansiālajām grūtībām, 1939. gadā tā tiek likvidēta kā patstāvīga organizācija, un visu tās inventāru pārņem Kauguru lauksaimnieku biedrība.

No aktivitātēm bibliotēkas biedrības laikā izauga turpmāko Tautas namu darbība gan Kauguros, gan Mūros, bet šīs biedrības ēka vēl tagad dzīvo ar uzdevumu, kāds tai ticis paredzēts – te ir Kauguru bibliotēka un kultūras nams.